

Centrum Karla Čapka pro studium hodnot ve vědě a technice: tiskové prohlášení

24. února 2022

Centrum Karla Čapka pro studium hodnot ve vědě a technice:

Lidstvo se sotva vyrovnalo s dva roky trvající pandemií, aby se mohlo vrátit k řešení nejdůležitějších výzev budoucnosti, jako jsou přechod k čistým energiím, průmysl 4.0, umělá inteligence atd. Každá z těchto výzev neznamená řešení jen technických problémů, ale i jejich etických a sociálních rozměrů. Etickým dimenzím nových technologií se věnujeme i v Centru Karla Čapka pro studium hodnot ve vědě a technice, sdružující odborníky z ústavů České akademie věd i vysokých škol.

Bohužel, ačkoli by lidstvo mělo nyní napnout síly ke zmírnění následků nadcházející klimatické změny, případně uvažovat, jak řešit sociální dopady robotizované ekonomie, vládnoucí garnitura Ruské federace se rozhodla uvrhnout svět hluboko do minulosti, do doby imperialismu a dobovačných válek. Avšak jedním z důsledků dlouhé historie válčení je i dodnes respektovaná etická doktrína o spravedlivé válce. Tato doktrína, jež našla své vyjádření mimo jiné i v mezinárodním humanitárním právu, určuje několik podmínek, za nichž je válka spravedlivá, nebo naopak nespravedlivá, agresivní a útočná. Etická teorie spravedlivé války specifikuje podmínky legitimního vstupu do válečného konfliktu (tzv. *ius ad bellum*) a rovněž podmínky vedení války (tzv. *ius in bello*). Aby bylo možné deklarovat, že nějaký stát vstoupil do války legitimně a vede ji korektním způsobem, musí být splněny všechny tyto podmínky.

Zmíněná doktrína nám umožňuje učinit závěr, že současná válka Ruské federace proti Ukrajině nesplňuje ani první a nejdůležitější podmínku vstupu do války, jíž je správná či spravedlivá příčina. Nejčastější příčinou je ohrožení území a politické suverenity státu. Jednoduše řečeno, pokud na někoho útočí agresor, dotčený má právo se bránit, i kdyby to znamenalo, že se bude bránit silou. Prezident Ruské federace Vladimír Putin tvrdí, že jeho útok na Ukrajinu je veden snahou o záchranu ruských občanů žijících na území Ukrajiny. Teorie spravedlivé války uznává, že mohou nastat humanitární situace, kdy je vojenský zásah na území jiného státu legitimní, například pokud zde probíhá genocida nějaké skupiny obyvatel (humanitární válka). Podle všech spolehlivých informací z nezávislých médií ovšem na Ukrajině žádná genocida ruského obyvatelstva neprobíhá. Ruská invaze na Ukrajinu je tudíž neospravedlněnou agresí, která si vyžádá mnoho nevinných lidských životů, obrovské ekonomické ztráty a krizi mezinárodních vztahů. Z nejnovějších zpráv se rovněž zdá, že Ruská armáda porušuje i pravidla vedení války a útočí na civilisty. Je-li tomu tak, staví se na úroveň válečných zločinců.

Jako vědci a občané demokratické země, která si cení lidské svobody, respektuje lidskou důstojnost a nezczitelná práva, k tomuto aktu agrese nemůžeme mlčet. Je namístě konstatovat zcela jasně: ruská vláda zahájila naprosto nespravedlivou válku, k níž nejsou legitimní důvody. Z pohledu teorie spravedlivé války je Ruská federace agresorem, jehož zločiny jsou v rozporu s právem a etikou. Ukrajině musíme poskytnout veškerou možnou informační, logistickou a materiální podporu, stejně jako zasáhnout Rusko ekonomickými sankcemi. Další vývoj ukáže, jaké další prostředky k obraně svobodného světa bude nutné použít.

Centrum Karla Čapka pro studium hodnot ve vědě a technice (CEVAST) je mezioborová platforma založená v roce 2018 třemi pracovišti AV ČR – Filosofickým ústavem, Ústavem informatiky a Ústavem státu a práva – a Přírodovědeckou fakultou UK. Cílem CEVAST je studium etických a sociálně-politických otázek souvisejících s umělou inteligencí, robotikou a biotechnologiemi. S nastupující pandemií covid-19 se vědci zaměřují také na témata spojená s etikou pandemie. Výzkum je součástí programu Strategie AV21.

Kontakt:

- David Černý, Ústav státu a práva AV ČR, Ústav informatiky AV ČR: david.cerny@ilaw.cas.cz
- Juraj Hvorecký, Filosofický ústav AV ČR: juraj@hvorecky.com
- Tomáš Hříbek, Filosofický ústav AV ČR: tomas_hribek@hotmail.com
- Monika Mareková, Právnická fakulta UK: monika.marekova@gmail.com
- David Procházka, VŠE: david.prochazka.km@vse.cz
- Linda Kolaříková: linda.cechova@gmail.com
- Zdeněk Mikulka, Univerzita obrany Brno, zdenek.mikulka@unob.cz
- Robin Kopecký, Filosofický ústav AV ČR: robin.kopecky@natur.cuni.cz